

ΙΑΤΡΙΚΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ... ΚΑΙ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟ ΤΟΡΟΝΤΟ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΕΠΙΣΤΕΛΛΟΝΤΟΣ ΜΕΛΟΥΣ κ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΩΡΑΙΟΠΟΥΛΟΥ

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι Συνάδελφοι,
Κυρίες και κύριοι,

Είναι δύσκολο να περιγράψω τὰ συναισθήματά μου για τὴν τιμὴ πὸν μοῦ ἔκανε ἡ Ἀκαδημία ἀνακηρύσσοντάς με ἀντεπιστέλλον μέλος της. Νομίζω ὅτι για μᾶς πὸν εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα, ἡ σχέση μας μαζί της καὶ μὲ κάθε τι πὸν ἀντιπροσωπεύει εἶναι σχέση παιδιοῦ πρὸς μητέρα, καὶ ὅταν νιώθουμε ὅτι εἶναι εὐχαριστημένη μαζί μας, ἡ χαρὰ μας πολλαπλασιάζεται.

Ἡ ἀναγνώριση ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς ξένους, αὐτοὺς πὸν μαζί τους δὲν σὲ συνδέουν κοινὲς ρίζες, εἶναι ἀπλὰ ἓνα εὐχάριστο γεγονός. Ὅταν ὅμως ἡ ἀναγνώριση προέρχεται ἀπὸ τοὺς δικούς σου, τὴν πατρίδα σου καὶ εἰδικὰ ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία, προκαλεῖ ἓνα αἶσθημα δέους καὶ γι' αὐτὸ σᾶς εὐχαριστῶ θερμὰ.

Θὰ ἤθελα νὰ σᾶς ἐκμυστηρευθῶ ὅτι, ὅταν ἔμαθα πὸς θὰ ἔπρεπε νὰ δώσω μία ὀμιλία στὴν Ἀκαδημία, νόμισα ὅτι ἦταν ἓνα εἶδος ἐξετάσεων, μετὰ ἀπὸ τὶς ὁποῖες θὰ λαμβανόταν ἡ τελικὴ ἀπόφαση για τὴν ἐκλογή μου καὶ δὲν σᾶς κρύβω ὅτι ἔχασα τὸν ὕπνο μου για ἀρκετὲς νύχτες. Τί θὰ μπορούσα ἐγὼ νὰ πῶ μπροστὰ στοὺς Ἀκαδημαϊκούς, τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πνεύματος καὶ τῶν γραμμάτων; Δυστυχῶς δὲν ἔχω τὸ χάρισμα νὰ ἐκφράζω σοφὲς ιδέες. Ζητῶ, λοιπόν, ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐπιείκειά σας. Ὑστερα ἀπὸ πολλὴ σκέψη ἀπεφάσισα τελικὰ νὰ σᾶς μιλήσω για τὴ ζωὴ μου καὶ τὴ φιλοσοφία μου, ὅπως αὐτὴ ἀναπτύχθηκε μέσα στὸ ταξίδι τοῦ βίου μου καὶ μέσα ἀπὸ τὰ τρία περιοδικὰ πὸν ἐκδίδω. Ἐπιπλέον, θὰ ἤθελα νὰ μιλήσω καὶ σὰν ἀπόδημος Ἕλληνας, μέλος τῆς παροικίας τοῦ Τορόντο, μὲ ἀφορμὴ τὸ Ἑλληνικὸ Γηροκομεῖο για τὴν ἀνέγερση τοῦ ὁποίου ἔχω δαπανήσει τὸν περισσότερο χρόνο μου κατὰ τὰ τελευταῖα 8 χρόνια.

Πρὶν ἀρχίσω ὅμως, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ μνημονεύσω καὶ νὰ εὐχαριστήσω ἀπὸ τὸ βῆμα αὐτὸ ὀρισμένους ἀνθρώπους πὸν ἔπαιξαν καθοριστικὸ ρόλο στὴ ζωὴ μου.

Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἶναι ἡ μητέρα μου, πὸν ἐπηρέασε πολὺ τὸ πιστεύω μου. Ἄν καὶ φτωγὴ καὶ θὰ ἔλεγα ἀσήμαντη στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, εἶχε κάνει βίωμα αὐτὸ πὸν μοῦ ἔδωσε ὡς τὴ μοναδικὴ της συμβουλὴ τὴν τελευταία φορὰ πὸν τὴν ἀποχαιρέτησα. «Παιδί μου, — μοῦ εἶπε — βοήθησε τοὺς ἄλλους ὅσο μπορείς, ἔστω

και με δική σου ζημιά». Οί λέξεις αυτές συνεχώς ἀντηχοῦν στο μναλό μου και συνειδητά ἢ ἀσυνειδήτητα προσπάθησα νὰ τις ἔχω πάντα σάν ὁδηγὸ στη ζωὴ μου.

Πολὺ σημαντικὰ ἐπῆρξαν ἐπίσης τὰ τρία μου ἀδελφια (Λουκάς, Κώστας και Γιάννης, ὅλα πεθαμένα τώρα) πὸν με ὑποστήριξαν οικονομικά και ἠθικά μετὰ τὸν πρόωγο θάνατο τοῦ πατέρα μου και με βοήθησαν νὰ σπουδάσω χωρὶς μεγάλες δυσκολίες. Ἄς εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη τους.

Στὴν ἀκαδημαϊκὴ μου ζωὴ εἶχα τὴν τύχη νὰ συνδεθῶ με δύο ἀνθρώπους-δασκάλους, οἱ ὅποιοι ἄφησαν ἀνεξίτηλα σημάδια στὸν χαρακτήρα μου, σάν γιατροῦ. Ὁ ἕνας ἦταν ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Ἀρχάγαθος Γούτας, ὁ ἄνθρωπος πὸν τὸ μεγαλεῖο του στηριζόταν στὴν ταπεινοφροσύνη του. Ποτὲ δὲν ὀργιζόταν και ποτὲ δὲν προσέβαλλε κανέναν, παρὰ τις ἀντίξοες συνθήκες κάτω ἀπὸ τις ὁποῖες ἐργαζόταν.

Ὁ δεῦτερος δάσκαλός μου, και ἴσως ὁ πιὸ σπουδαῖος στη ζωὴ μου, εἶναι ὁ καθηγητὴς Ἰπποκράτης Γιατζίδης, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔμαθα τις τρεῖς ιδιότητες τοῦ ἀληθινοῦ ἐπιστήμονα : 1) σκληρὴ δουλειά, 2) σκληρὴ δουλειά, 3) σκληρὴ δουλειά. Ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ κυρίου Γιατζίδη ἔμαθα ὅτι ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου θὰ πρέπει νὰ ἀπαιτῶ πάντοτε τὸ καλύτερο και ὅτι χωρὶς πάθος για ἐκεῖνο πὸν ἐπιδιώκω δὲν μπορῶ νὰ ἐπιτύχω τίποτα.

Ἄλλὰ σπουδαῖοι δάσκαλοι στη ζωὴ μου ἐπῆρξαν και οἱ συνεργάτες μου με τοὺς ὁποῖους εἶχα τὴν εὐκαιρία νὰ συνεργασθῶ τὰ τελευταῖα 20 χρόνια. Ὅπως πιστεύω ὅτι τοὺς ἔχω ἐπηρεάσει, ἔτσι πιστεύω ὅτι με ἔχουν ἐπηρεάσει και ἐκεῖνοι. Ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς με βοήθησε με τὸν τρόπο του νὰ γίνω καλύτερο ἄτομο. Τοὺς εὐχαριστῶ ὅλους.

Εἰδικὰ θὰ ἠθελα νὰ ἀναφερθῶ στοὺς συνεργάτες μου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (11 στὸ σύνολό τους) και νὰ τονίσω ὅτι ἡ μετεκπαίδευση ἐλλήνων ἐπιστημόνων στὸ ἐξωτερικὸ εἶναι μία οὐσιαστικὴ συμβολὴ πὸν οἱ Ἕλληνες τῆς διασπορᾶς μποροῦν νὰ προσφέρουν στοὺς νέους ἐπιστήμονες τῆς πατρίδας μας. Κάθε προσπάθεια νὰ κάνουμε τοὺς δεσμούς αὐτοὺς πιὸ ἰσχυροὺς θὰ εἶναι πρὸς ὄφελος ὅλων μας. Με τὸ πνεῦμα αὐτὸ ὀργανώσαμε και τὴν Ἑλληνοκαναδικὴ Ἱατρικὴ Ἐταιρεία, «Ὁ Ἰπποκράτης» τόσο στην Ἑλλάδα ὅσο και στὸν Καναδά, και τὸν περασμένο Ἰούλιο εἶχαμε στην Κρήτη τὸ δεῦτερό μας συνέδριο.

Ἄς ἔλθω ὁμως στὸ πρῶτο θέμα μου, δηλαδή τὸ ἔργο μου πάνω στην Περιτομικὴ Κἀθαρση, ἀφοῦ πρῶτα ζητήσω τὴν κατανόηση τῶν παρισταμένων γιατρῶν γιατὶ ἀποφάσισα νὰ προσαρμόσω τὴν ὁμιλία μου για μὴ ἱατρικὸ ἀκροατήριον.

Μία ἀπὸ τις πολλὲς λειτουργίες τῶν νεφρῶν εἶναι ἡ ἀποβολὴ τοξικῶν οὐσιῶν. Ὅταν οἱ νεφροὶ νοσοῦν, ἡ ἀποβολὴ τῶν οὐσιῶν αὐτῶν, ὅπως ἡ οὐρία, γίνεται πιὸ δύσκολη με ἀποτέλεσμα τὴν ἄθροιση τούτων στὸ αἷμα. Ἄν και τὸ ἀνθρώπινο σῶμα

μπορεί να ανεχθεί τις ούραιμικές αυτές τοξίνες επί μακρό χρονικό διάστημα, στο τέλος, όταν δηλαδή η νεφρική λειτουργία είναι λιγότερο από το 5% του φυσιολογικού, ο ασθενής παρουσιάζει σοβαρές επιπλοκές και τελικά έπέρχεται ο θάνατος, εκτός φυσικά εάν εφαρμόσουμε τεχνικές μεθόδους, με τις οποίες απομακρύνουμε από το αίμα τις άθροισζόμενες τοξικές ουσίες. Στην αρχή της ιατρικής σταδιοδρομίας μου (στα τέλη του '50 και αρχές του '60), γνώρισα την αγωνία πολλών ούραιμικών αρρώστων που πέθαναν γιατί τίποτα τέτοιο δεν μπορούσε να γίνει. Σήμερα το θαύμα του τεχνητού νεφρού, με το οποίο ένας σχεδόν νεκρός μπορεί να παραμείνει στη ζωή για 15-20 χρόνια και πλέον, αποτελεί δεδομένη πραγματικότητα.

Ο ιατρός W. Kolff ήταν ο πρώτος ο οποίος κατασκεύασε τον πρώτο αποτελεσματικό τεχνητό νεφρό στην Ολλανδία κατά την διάρκεια του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Με αυτό το μηχάνημα και με τις μετέπειτα τροποποιήσεις του, καθιερώθηκε η θεραπεία της αιμοκάθαρσης κατά την οποία το αίμα του ασθενούς καθαρίζεται από τις τοξικές ουσίες αφού περάσει από ένα φίλτρο. Η θεραπεία διαρκεί 3-4 ώρες, αλλά επειδή η παραγωγή των τοξικών ουσιών είναι συνεχής, το επίπεδό τους αυξάνεται και πάλι μετά το τέλος της θεραπείας και έτσι η θεραπεία πρέπει να επαναλαμβάνεται τρεις φορές την εβδομάδα. Τα μειονεκτήματα της ζωοδότης αυτής θεραπείας είναι η ανάγκη αγοράς ενός ακριβού μηχανήματος και του φίλτρου που μαζί με τα εργατικά και άλλα έξοδα ανεβάζουν το κόστος της αιμοκάθαρσης στα 25-30.000 δολάρια Αμερικής κατά ασθενή το χρόνο. Επιπλέον ο ασθενής χρειάζεται να πηγαίνει τρεις φορές την εβδομάδα στη μονάδα τεχνητού νεφρού σε νοσοκομείο ή σε κλινική.

Μια άλλη λύση για τη θεραπεία ασθενούς με τελικό στάδιο νεφρικής ανεπάρκειας είναι η Περιτοναϊκή Κάθαρση με την οποία έχω ασχοληθεί τα τελευταία 27 χρόνια. Με τη μέθοδο αυτή, αντί για φίλτρο, χρησιμοποιούμε την περιτοναϊκή μεμβράνη που όλοι έχουμε στο έσωτερικό της κοιλιάς μας.

Η περιτοναϊκή κάθαρση εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 1923 από τον γερμανό γιατρό Guriter. Η χρήση της όμως παρέμεινε περιορισμένη μέχρι το 1976. Τότε οι J. Moncrief και R. Poronich από το Austin του Τέξας δοκίμασαν μια νέα παραλλαγή ή οποία βελτιώθηκε και τελειοποιήθηκε στην υπό την διεύθυνσή μου Μονάδα Περιτοναϊκής Κάθαρσης του Toronto Western Hospital. Η νέα αυτή μέθοδος, που ονομάζεται Συνεχής Φορητή Περιτοναϊκή Κάθαρση (ΣΦΠΚ), πραγματοποιείται χωρίς απολύτως καμιά συσκευή από τον ίδιο τον ασθενή στο σπίτι του ή στο χώρο της δουλειάς του.

Μέσω ενός μόνιμου καθετήρα που τοποθετούμε με τοπική αναισθησία χειρουργικά στην κοιλιά, ο ασθενής εισάγει 2 λίτρα υγρού από μία πλαστική σακούλα στην

περιτοναϊκή κοιλότητα με τη βοήθεια της βαρύτητας και τὸ ἀφήνει ἐκεῖ γιὰ 6-8 ὥρες. Κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ οἱ τοξικὲς οὐσίες περνοῦν μέσω τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τῆς περιτοναϊκῆς μεμβράνης ἀπὸ τὸ αἷμα στὸ ὑγρὸ τῆς κάθαρσης. Τὸ διάλυμα αὐτὸ (μαζὶ μὲ τὶς οὐραιμικὲς τοξίνες) ἀπομακρύνεται μὲ τὴ βοήθεια πάλι τῆς βαρύτητας, ἀπὸ τὴν περιτοναϊκή κοιλότητα καὶ ἀντικαθίσταται μὲ φρέσκο διάλυμα ἀπὸ ἓνα νέο σάκκο. Στὰ μεσοδιαστήματα τῶν 4-8 ὡρῶν καὶ ἐνῶ ἡ ἀπομάκρυνση τῶν οὐραιμικῶν τοξινῶν, δηλαδή ἡ κάθαρση, γίνεται συνεχῶς, ὁ ἀσθενὴς εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐπιδοθεῖ στὶς διάφορες καθημερινὲς ἀσχολίες καὶ τὶς κοινωνικὲς του δραστηριότητες. Τὰ πλεονεκτήματα τῆς μεθόδου αὐτῆς εἶναι ὅτι δὲν χρειάζεται μηχανήματα, δὲν χρειάζεται εἰσαγωγή στὸ νοσοκομεῖο, ὁ ἀσθενὴς βλέπει τὸν γιατρὸ κάθε 4-8 ἐβδομάδες καὶ τὸ σπουδαιότερο εἶναι ὅτι εἶναι φθηνότερη ἀπὸ τὴν αἰμοκάθαρση κατὰ 10.000 δολλάρια Ἀμερικῆς κατὰ ἀσθενῆ τὸν χρόνο.

Δύο ὁμάδες ἄρρωστων ποὺ ἔχουν βοηθηθεῖ ἰδιαίτερα ἀπὸ τὴ Συνεχῆ Φορητὴ Περιτοναϊκὴ Κάθαρση εἶναι τὰ παιδιά καὶ οἱ διαβητικοί. Στὰ παιδιά, στὰ ὁποῖα ἡ ἐφαρμογὴ αἰμοκάθαρσης εἶναι συχνὰ τεχνικὰ δύσκολη, ἡ ΣΦΠΚ εἶναι ἡ λύση. Ἐπὶ πλέον, δὲν χρειάζεται οἱ οἰκογένειές τους νὰ μετακομίσουν στὶς μεγάλες πόλεις ὅπου ὑπάρχουν παιδιατρικὰ νεφρολογικὰ κέντρα γιὰ τεχνητὸ νεφρὸ, ἀλλὰ παραμένουν ὅλοι τους στὰ σπίτια τους. Ἐνα ἐπὶ πλέον πλεονέκτημα εἶναι ὅτι ἡ ἀνάπτυξη αὐτῶν τῶν παιδιῶν εἶναι λίγο καλύτερη στὴ ΣΦΠΚ ἀπ' ὅ,τι στὴν αἰμοκάθαρση. Στους διαβητικούς ἐπίσης φαίνεται ὅτι ἡ ΣΦΠΚ ὑπερτερεῖ κατὰ τὸ ὅτι ἡ ἐξέλιξη τῶν ἐπιπλοκῶν τοῦ διαβήτου εἶναι βραδύτερη ἀπὸ ὅσο στὴν αἰμοκάθαρση. Αὐτὸ ἴσως νὰ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ ἐνδοπεριτοναϊκὴ χορήγηση τῆς ἰνσουλίνης μαζὶ μὲ τὸ ὑγρὸ κάθαρσης, μιμεῖται τὴν ἔκκριση ἰνσουλίνης τῶν φυσιολογικῶν ἀτόμων καθιστώντας ἔτσι τὴ δράση τῆς ἰνσουλίνης πιὸ ἀποτελεσματικὴ καὶ ἐπομένως τὸν ἔλεγχο τοῦ σακχάρου πιὸ ἱκανοποιητικὸ.

Μὲ τὴ μέθοδο αὐτὴ, ἡ πρώτη ἄρρωστή μου θεραπεύτηκε τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1977. Ἐκτοτε ὑπῆρξε μιὰ συνεχὴς ἐξάπλωση τῆς μεθόδου ἀνὰ τὸν κόσμον. Στὶς ἀρχὲς τοῦ 1993 πάνω ἀπὸ 80.000 ἄρρωστοὶ διατηροῦνταν στὴ ζωὴ ἐφαρμοζόντας τὴ μέθοδο τῆς ΣΦΠΚ.

Τὸ ποσοστὸ τῶν νεφροπαθῶν ποὺ θεραπεύονται μὲ τὴ μέθοδο αὐτὴ σὲ διάφορες χῶρες τοῦ κόσμου καὶ κυμαίνεται ἀπὸ 6% στὴν Ἰαπωνία μέχρι πάνω ἀπὸ 90% στὸ Μεξικό. Στὴν Ἑλλάδα, σύμφωνα μὲ τὶς στατιστικὲς τοῦ κ. Ντόμπρου, 12% τῶν νεφροπαθῶν διατηροῦνται στὴ ζωὴ μὲ τὴ μέθοδο τῆς ΣΦΠΚ.

Τὸ πρῶτο μου περιοδικὸ τὸ «Peritoneal Dialysis International», τὸ ἄρχισα τὸ 1980 μὲ τὸ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ συμμαρτυρῶ τὶς γνώσεις μου στὸ πεδίο τῆς περιτοναϊκῆς μὲ ὅλους ὅσους ἔχουν τὰ ἴδια ἐνδιαφέροντα. Σήμερα εἶναι τὸ ἐπίσημο ὄργανο τῆς

Διεθνοῦς Ἑταιρείας Περιτοναϊκῆς Κάθαρσης καὶ διανέμεται σὲ 4.500 ἀντίτυπα 4 φορὲς τὸν χρόνον.

Ὁ Τεχνητὸς Νεφρὸς καὶ ἡ Περιτοναϊκὴ Κάθαρση ἀποτελοῦν ἐπιτεύξεις τῆς Νεφρολογίας ποὺ συγκαταλέγονται στὰ θαύματα τῆς Ἱατρικῆς Τεχνολογίας. Ὅμως σχεδὸν σὲ κάθε κλάδο τῆς ἱατρικῆς μποροῦμε νὰ ἀπαριθμήσουμε τέτοια θαύματα ποὺ μόλις πρὶν ἀπὸ 10 ἢ 20 χρόνια οὔτε καὶ νὰ φανταστοῦμε δὲν ἦταν δυνατόν. Μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ θαύματα, μποροῦμε πολὺ καλὰ νὰ ἐπαναλάβουμε τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ: «Σήμερα, οἱ τυφλοὶ μποροῦν νὰ δοῦν, οἱ παράλυτοι νὰ περπατήσουν, οἱ κουφοὶ νὰ ἀκούσουν καὶ οἱ νεκροὶ νὰ ἀναστηθοῦν καὶ νὰ ἐπιβιώσουν γιὰ πολλὰ χρόνια».

Παρὰ τὸ γεγονός, ὅμως, ὅτι ἡ θεϊκὴ αὐτὴ δύναμη μᾶς δίνει τίς γνώσεις καὶ τὴν ἱκανότητα νὰ ἀνακουφίζουμε καὶ νὰ θεραπεύουμε πολλὰς ἀρρώστιες, ἐντούτοις δὲν διανύουμε εὐχάριστη ἐποχὴ. Ὅπως λέει ὁ Ντίκενς, «εἶναι ἡ καλύτερη ἀλλὰ καὶ ἡ χειρότερη ἐποχὴ». Παρὰ τὴν συνεχιζόμενη βελτίωση τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς λόγω τῆς τεχνολογικῆς προόδου, παρατηρεῖται μίᾳ λυπηρῆ καὶ προϊοῦσα διάβρωση τῆς παραδοσιακῆς εἰκόνας τοῦ γιατροῦ καὶ τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ἀποτέλεσμα τοῦ γεγονότος αὐτοῦ εἶναι ὅτι οἱ γιατροὶ σήμερα, ἀντὶ νὰ θεωροῦνται ἀνθρώπινοι παραστάτες τοῦ πόνου, πιστεύεται ὅτι εἶναι ἀπαθεῖς τεχνοκράτες καὶ ἀδιάφοροι ἐκτελεστὲς ψυχρῶν ἐπιστημονικῶν πράξεων.

Τὸ φαινόμενο εἶναι παγκόσμιο. Σὲ πρόσφατο κύριο ἄρθρο τοῦ *British Medical Journal* σχετικὰ μὲ τὴ μεταβαλλόμενη εἰκόνα τοῦ γιατροῦ, ὁ συγγραφέας γράφει, «μερικοὶ ἄνθρωποι ἔφτασαν νὰ πιστεύουν ὅτι πολλοὶ γιατροὶ στὶς πόλεις ἀφήνουν τὰ ἱατρεῖα τους, κλειδώνουν τίς πόρτες τους, βάζουν μιὰ μηχανὴ νὰ ἀπαντοῦν στὴ θέση τους καὶ ἐξαφανίζονται. Οἱ ἄρρωστοι καὶ οἱ συγγενεῖς τους ἐνοχλοῦνται καί, καμιά φορὰ, θυμώνουν γιὰτὶ οἱ γιατροὶ ὀχυρώνονται πίσω ἀπὸ τεχνικὰ ἢ ἰδρυματικὰ φράγματα καὶ δὲν φροντίζουν πιά τοὺς ἀρρώστους τους ἀλλὰ τοὺς βλέπουν σὰν ἀπλὲς ἢ ἐνδιαφέρουσες περιπτώσεις». Κατὰ τὴν πρόσφατη ἀπεργία τῶν γιατρῶν στὸ Ὄντάριο τοῦ Καναδά, ὅπου ζῶ, ἄκουγα τοὺς ἀνθρώπους νὰ περιγράφουν τοὺς γιατροὺς σὰν ἀδιάφορους ἄρπαγες χρημάτων. Στὶς ΗΠΑ, ἡ ὀργὴ τῶν ἀρρώστων κατὰ τοῦ ἱατρικοῦ ἐπαγγέλματος ἐκφράζεται μὲ τὴν ἀξάνομενη συχνότητα μηνύσεων γιὰ ἱατρικὲς παραλείψεις. Ὁ φόβος τῆς μηνύσεως ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρὰ, κάνει τὸν γιατρὸ νὰ βλέπει στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρρώστου κάποιον πιθανὸ ἐχθρὸ ποὺ θέλει νὰ τὸν βλάψει ἐπαγγελματικὰ καὶ οἰκονομικὰ καὶ αὐτόματα ἐξασκεῖ μιὰ ἀμυντικὴ ἢ ὁποῖα εἶναι καὶ πολὺ ἀκριβή.

Εἶναι φανερὸ ὅτι συμβαίνει κάτι σὰν μιὰ παράξενη παρενέργεια τῶν προόδων

της σύγχρονης ιατρικής, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζουμε μία σύγκρουση μεταξύ αυτής της ιατρικής και της κοινωνίας σε όλα σχεδόν τα επίπεδα.

Ο κόσμος ζητάει σήμερα περισσότερη προσωπική φροντίδα και για την έλλειψη της κατηγορεί τους γιατρούς και την τεχνολογία, παρά το γεγονός ότι παραδέχεται την αποτελεσματικότητα και των δύο. Είναι παράξενο το ότι υπάρχει μία ιδιαίτερα αντιτεχνολογική στάση και δράση σε συνδυασμό με μία αυξανόμενη δυσπιστία προς τους γιατρούς και την ιατρική, ενώ παράλληλα αναπτύσσεται υπερβολικό ενδιαφέρον για νέα προϊόντα και μεθόδους.

Η πρόοδος της τεχνολογίας έκανε τον γιατρό να αισθάνεται κυρίαρχος της ζωής και του θανάτου των ασθενών του. "Ομως ο κόσμος, θέλει να νιώθει ανεξάρτητος. Με διάφορους τρόπους επιζητεί να έχει μεγαλύτερη πρόσβαση στον κόσμο του γιατρού ενώ ταυτόχρονα δεν μπορεί να συμβιβαστεί με τη σκέψη ότι ο γιατρός λειτουργεί σαν ένας απλός επιχειρηματίας ανάμεσα στους τόσους άλλους της έντονα εμπορευματοποιημένης σύγχρονης ζωής.

Σε μία προσπάθεια προσαρμογής στο κοινωνικό περιβάλλον και σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από βαθειά διάβρωση των παραδοσιακών αξιών, η ιατρική υφίσταται σημαντικότερες μεταβολές. Παρά το γεγονός ότι οι μεταβολές αυτές είναι αναπόφευκτες, πρέπει να αγωνιστούμε ώστε να μη γίνει η ιατρική περισσότερο γραφειοκρατική ή περισσότερο πολιτικά εξαρτώμενη, μία ιατρική όπου η λεπτή σχέση γιατρού-αρρώστου θα καταλήξει σε μία απρόσωπη σύμβαση μεταξύ προμηθευτή και πελάτη, παραγωγού και καταναλωτή. "Ένα λυπηρό δείγμα αυτής της καταστάσεως είναι ότι η λέξη «ασθενής» έχει αντικατασταθεί από τη λέξη «πελάτης» στο λεξιλόγιο πολλών.

Παντού, όπου γυρίσω το βλέμμα μου τόσο μεταξύ των συναδέλφων μου όσο και μεταξύ των φίλων μου, βλέπω μία εικόνα απογοήτευσης, αποκαρδίωσης και φόβου ότι τα πράγματα δεν μπορούν ν' αλλάξουν. Το αποκορύφωμα της δικής μου απογοήτευσης ήλθε όταν, όντας άρρωστος ο ίδιος με χρόνια ασθένεια, ζήτησα από έναν συνάδελφο να με δει για δεύτερη γνώμη και μου είπε ότι το νεώτερο που θα μπορούσε να με δει ήταν σε 9 μήνες. Μέσα στον θυμό και την απογοήτευσή μου άρχισα να σκέφτομαι ότι πρέπει να βρω έναν τρόπο να βελτιώσω αυτή την κατάσταση. "Έτσι σκέφτηκα να δημιουργήσω ένα forum στο οποίο θα μπορούσα να φέρω κοντά όλους αυτούς που έχουν τις ίδιες αγωνίες με μένα και τουλάχιστον, αν μη τι άλλο, να προσπαθήσουμε να μάθουμε και να βελτιωθούμε ο ένας από τις εμπειρίες του άλλου. Στο forum αυτό θα μπορούσαμε επίσης να συζητήσουμε και ίσως να βρούμε λύσεις για τα δύσκολα διλήμματα που μās επισώρευσε η τεχνολογική πρόοδος και καλούμαστε καθημερινά να απαντήσουμε σε καντά θέματα, όπως το θέμα της διακοπής θεραπείας,

όταν αυτή καταλήγει να παρατείνει τον θάνατο αντί τη ζωή ή και ακόμα το θέμα της εϋθανασίας όταν η παράταση της ζωής είναι ένα πραγματικό μαρτύριο. Βλέπετε ότι, ενώ η φύση ξέρει πάντα το πού και πότε να σταματήσει, δεν ισχύει το ίδιο και με την τεχνολογία ή καλύτερα με τον άνθρωπο που υποτάσσεται στην τεχνολογία και την υποειδίκευση.

Με αυτήν την ακράτητη επιθυμία μου και με τη βοήθεια του συνεργάτη μου ιατροῦ John Godden ἀρχίσαμε το δεύτερο περιοδικό «*Humane Medicine*» (H.M.).

Θὰ ήθελα να σᾶς διαβάσω ένα απόσπασμα ἀπὸ τὴν πρώτη σελίδα τοῦ πρώτου τόμου, ὅπου περιγράφουμε τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποφασίσαμε νὰ προβοῦμε στὴν ἔκδοση αὐτή. Ἐκεῖ γράψαμε: «Ἐκδίδουμε τὸ περιοδικὸ αὐτὸ μὲ σκοπὸ νὰ χρησιμοποιηθεῖ ὡς μέσον ἐπικοινωνίας μεταξὺ ὄλων ἐκείνων ποὺ θέλουν νὰ συμμερισθοῦν τὶς γνώσεις καὶ τὶς ἀπόψεις τους γιὰ τὴν ἀριότερη θεραπεία ὀλοκλήρου τοῦ ἀτόμου ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ σῶμα, πνεῦμα καὶ ψυχὴ. Τὸ περιοδικὸ H.M. ἀπευθύνεται κυρίως σὲ γιατροὺς ποὺ ἀσχολοῦνται στὴν κλινικὴ ἐξάσκηση. Ὅμως γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ ἀποτελεσματικὴ θεραπεία (healing) χρειάζεται συνεργασία μὲ ἄτομα διαφόρων ἐπαγγελμάτων ὅπως νοσηλεύτριες, ἱερεῖς, διοικητικὸς καὶ ἄλλους, μὲ λίγα λόγια, μὲ ὄλους ἐκείνους ποὺ μποροῦν νὰ συμβάλουν μὲ τὴ γνώση καὶ τὴν ἐμπειρία τους σὲ κάτι. Ἐπειδὴ μάλιστα πιστεύουμε ὅτι ὁ ἴδιος ὁ ἄρρωστος συμβάλλει σημαντικὰ στὴν θεραπεία του, ζητοῦμε καὶ τὴ συμβολὴ τῶν ἀρρώστων στὶς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ».

«Τὸ περιοδικὸ H.M. (γράψαμε πιὸ κάτω), γεννήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία μερικῶν γιατρῶν νὰ βελτιωθοῦν οἱ ἴδιοι καὶ νὰ συμμερισθοῦν τὶς ἐμπειρίες τους στὴν φροντίδα τῶν ἀσθενῶν καὶ τὶς γνώσεις τους πάνω στὴν ἰατρικὴ τέχνη μὲ τοὺς νεώτερους συναδέλφους τους. Σὲ εἰδικὰ θέματα ζητοῦμε τὴ βοήθεια ἄλλων συναδέλφων ὅπως θεολόγων, φιλοσόφων, ψυχολόγων καὶ εἰδικῶν πάνω σὲ θέματα ἠθικῆς τάξεως. Μέσα σὲ μία σύγχρονη τεχνολογικὴ κοινωνία, ἓνα μεγάλο καθῆκον τῆς ἰατρικῆς ἐκπαίδευσης εἶναι νὰ ἐμφυσήσει στοὺς νέους γιατροὺς τὶς ἀπαραίτητες γνώσεις καὶ τὴν ὀρθὴ στάση ποὺ εἶναι ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φροντίδα τοῦ συναθρώπου μας. Ὅλοι μας ζητοῦμε τέτοια φροντίδα ὅταν ἐμεῖς ἢ οἱ δικοὶ μας ἀρρωστήσουμε.

Πιστεύουμε στὴ δύναμη τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ στὴ δύναμη τοῦ αἰωνίου πνεύματος τοῦ ὁποίου μία ἐκδήλωση εἶναι τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρώπινη φροντίδα εἶναι μία ἀπὸ τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ αἰωνίου πνεύματος ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ ὄνομα δίνει σ' αὐτὸ ὁ κάθε ἄνθρωπος.

«Τὸ περιοδικὸ H.M., γράψαμε, θὰ σεβασθεῖ τὴν θρησκεία καὶ τὴν μοναδικότητα κάθε ἀνθρώπου καὶ οἱ ἐκδότες δὲν θὰ χρησιμοποιοῦν τὶς σελίδες του γιὰ νὰ ἐπι-

βάλουν τὸ δικό τους δόγμα στοὺς ἄλλους. Νομίζω ὅτι περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ πρέπει νὰ μάθουμε νὰ σεβόμαστε ὁ ἕνας τὶς πεποιθήσεις τοῦ ἄλλου.

Τὸ *H.M.* θὰ εἶναι ἕνα διεθνὲς περιοδικὸ γιατί πιστεύουμε ὅτι ἡ ἀνθρωπιὰ στὴν ἰατρικὴ πράξη εἶναι μία ἀνάγκη διεθνῆς. Παραδόξως δέ, χρειάζεται περισσότερο σὲ χῶρες ὅπου ἡ τεχνολογικὴ ἀνάπτυξη εἶναι μεγαλύτερη. Τὸ *H.M.* εἶναι ἕνα *forum* γιὰ ἀνταλλαγὴ ἰδεῶν μεταξὺ ἀτόμων ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ὑγεία καὶ θέλουν νὰ βελτιώσουν τὸν ἑαυτό τους καὶ τὸ εἶδος τῆς φροντίδας ποὺ προσφέρουν.

Πιστεύουμε ὅτι ὁ συνεχὴς ἀνοικτὸς διάλογος μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ θὰ δημιουργήσῃ ἕνα σῶμα ἀπὸ ἐνδιαφερόμενους καὶ καλὰ πληροφορημένους πολίτες οἱ ὅποιοι θὰ βοηθήσουν στὴν ἀνάπτυξη τοῦ συστήματος ὑγείας. Πιστεύουμε ὅτι ἕνα σύστημα ὑγείας μὲ ποιότητα εἶναι δουλειὰ κάθε πολίτη καὶ ὅτι κάθε μέρα ὁ καθένας μπορεῖ νὰ κάνει κάτι γιὰ τὴ βελτίωσή του. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο βλέπουμε τὸν κάθε πολίτη ὡς μέτοχο τῆς προσπάθειάς μας αὐτῆς ποὺ λέγεται *H.M.*».

Αὐτά, κυρίες καὶ κύριοι, γράφτηκαν τὸ 1985. Ὅκτὼ χρόνια ἀργότερα, τὸ γεγονός ὅτι τὸ περιοδικὸ ἐκδίδεται 4 φορές τὸ χρόνο σὲ πάνω ἀπὸ 50.000 ἀντίτυπα καὶ λαμβάνει ἄρθρα γιὰ δημοσίευση ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον σημαίνει ὅτι ἔχουμε πετύχει κατὰ κάποιον τρόπο στὸ σκοπὸ ποὺ βάλουμε ὅταν ξεκινήσαμε.

Ἐδχαριστῶ τὸν κ. Μερικά καὶ τὸν κ. Μαρκέτο καθὼς καὶ ἄλλους Ἕλληνες ποὺ κατὰ καιροὺς ἔγραψαν σπουδαῖα ἄρθρα γιὰ τὸ περιοδικό.

Ταυτόχρονα μὲ τὴν ἀπασχόλησή μου στὸ δεύτερο περιοδικό, τὰ τελευταῖα δέκα χρόνια ἄρχισα νὰ παρατηρῶ μία ἐντονη ἀλλαγὴ στὴν ἐξάσκηση τῆς τέχνης μου. Συγκεκριμένα, παρατήρησα τὴ σημαντικὴ αὔξηση τῶν ἀσθενῶν τῆς τρίτης ἡλικίας ποὺ παρουσιάζονται μὲ τελικὸ στάδιο νεφρικῆς ἀνεπάρκειας καὶ ποὺ ἔχουν ἀνάγκη ἐξω-νεφρικῆς κάθαρσης.

Παγκοσμίως, ἡ ὁμάδα τῶν ἀτόμων ἄνω τῶν 65 ἐτῶν, εἶναι ἡ ταχύτερα ἀξανα-νόμηνη ὁμάδα. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ στατιστικὲς τόσο ἀπὸ τὸν Καναδᾶ καὶ ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν Αὐστραλία καὶ Ἑδρώπη. Ὡς ἀποτέλεσμα τῆς αὔξησης τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἡλικιωμένων ἀσθενῶν, οἱ νεφρολογικὲς κλινικὲς ἀντιμετωπίζουν μὲ ἀξανανόμηνη συχνότητα προβλήματα εἰδικὰ καὶ χαρακτηριστικὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, παρὰ τὸ ὅτι οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐμᾶς δὲν εἶχαμε εἰδικὴ ἐκπαίδευση στὴν ἀναγνώριση καὶ ἀντιμετώπιση τῶν περίπλοκων αὐτῶν καταστάσεων.

Ὁ ρόλος τοῦ νεφρολόγου καὶ τῶν συνεργατῶν του δὲν εἶναι μόνο νὰ προσφέρουν τὴν κάθαρση καὶ νὰ παρατείνουν τὴ ζωὴ ἀλλὰ παράλληλα νὰ προσφέρουν καὶ ποιοτικὴ βελτίωση τῆς ζωῆς τῶν νεφροπαθῶν. Μὲ ἄλλα λόγια δὲν ἀρκεῖ νὰ προσθέτουμε χρόνια στὴ ζωὴ ἐνὸς ἀρρώστου ἀλλὰ χρειάζεται καὶ νὰ προσθέτουμε ζωὴ στὰ χρόνια τῶν ἡλικιωμένων κυρίως νεφροπαθῶν. Ἔτσι θεώρησα ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ συμβάλω

στη συγκέντρωση όλων τῶν σχετικῶν γνώσεων πάνω στο θέμα καὶ φυσικὰ νὰ προωθησῶ τὴν περαιτέρω ἔρευνα. Μὲ τὴν ἐπιθυμία αὐτὴ σὰν βάση ξεκίνησα τὸ τρίτο μου περιοδικό, τὸ «Geriatric Nephrology and Urology», μαζὶ μὲ δύο βιβλία πὸ ἀποτελοῦν τὰ πρακτικὰ δύο διεθνῶν συνεδρίων ἐπὶ τοῦ θέματος.

Τὰ προβλήματα τῶν ἡλικιωμένων ἀσθενῶν γενικὰ καὶ τῶν ἡλικιωμένων νεφροπαθῶν ιδιαίτερα, μποροῦν νὰ χωρισθοῦν σὲ τρεῖς κατηγορίες: 1) ἰατρικά, 2) ψυχολογικά καὶ 3) ἠθικά.

Τὰ ἰατρικά προβλήματα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ἡλικιωμένοι ἔχουν συχνὰ πολλές νόσους μαζὶ καὶ εἶναι πολὺ εὐάλωτοι στὴν ἐπίδραση τῶν φαρμάκων πὸ πολλές φορὲς κάνουν κακὸ ἀντὶ καλὸ. Πολὺ συχνά, ἢ πιὸ σπουδαία συμβολὴ τοῦ γερωντολόγου εἶναι νὰ σταματήσει τὰ φάρμακα πὸ δώσανε ἀπερίσκεπτα ἄλλοι γιατροί.

Ἀπὸ τὰ ψυχολογικά, τὸ κυριότερο πρόβλημα εἶναι ἡ μοναξιά καὶ συχνὰ ἡ μελαγχολία. Εἰδικὰ στὶς δυτικὲς κοινωνίες, ὅπου οἱ δεσμοὶ μεταξὺ νέων καὶ ἡλικιωμένων εἶναι χαλαροί, ὅταν συμβαίνει μία σοβαρὴ ἀρρώστια, ὅπως ἡ νεφρική ἀνεπάρκεια τελικοῦ σταδίου, οἱ δεσμοὶ αὐτοὶ διαλύονται σχεδὸν τελείως.

Τέλος, τὰ ἠθικά προβλήματα προκύπτουν ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ τεχνολογικὴ πρόοδος ἔφερε τὴν κοινωνία καὶ ιδιαίτερα τὸ ἐπάγγελμά μας ἀντιμέτωπους μὲ ἕνα σωρὸ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα. Θὰ πρέπει νὰ δεχθοῦμε στὸ πρόγραμμα ἐξωνεφρικής κάθαρσης ὅλα τὰ ἄτομα ἀνεξαρτήτως ἡλικίας; Σὲ ἕνα σύστημα περιορισμένων οικονομικῶν πόρων μποροῦμε νὰ τοὺς δεχθοῦμε ὅλους; Καὶ τί θὰ πρέπει νὰ κάνουμε μὲ τὸν ἡλικιωμένο πὸ ἔχει ἄνοια; Ἡ μὲ τὸν ἡλικιωμένο ὁ ὁποῖος ὄντας στὸν τεχνητὸ νεφρὸ, ἀνέπτυξε σοβαρὲς ἐπιπλοκὲς πὸ κάνουν τὴ ζωὴ του ἀνυπόφορη;

Τὰ δύσκολα αὐτὰ προβλήματα μποροῦν νὰ ἀντιμετωπισθοῦν μόνο ὅταν ὑπάρχει ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων φορέων ὑγειονομικῆς περίθαλψης (ὑπουργεῖο/κυβέρνηση, νοσοκομεῖο/κρεββάτι, ἀσθενὴς/ἰατρός). Ὡς ἰατροὶ ὅμως πρέπει πάντοτε νὰ θυμόμαστε ὅτι βασικὴ ὑποχρέωσή μας εἶναι νὰ ὑποστηρίζουμε τὰ δικαιώματα τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ἡ στάση μας πρὸς αὐτὸν θὰ πρέπει νὰ διέπεται ἀπὸ ἀγάπη καὶ σεβασμὸ στὴν ἀξιοπρέπεια καὶ ἀυτονομία του. Πιστεύω ὅτι τὸ περιοδικό, τὰ συνέδρια καὶ τὰ βιβλία πάνω στο θέμα τῆς γηριατρικῆς νεφρολογίας θὰ βοηθήσουν στὴ σωστὴ ἀντιμετώπιση τῶν ἡλικιωμένων ἀσθενῶν μὲ νεφρική νόσο.

Θὰ ἤθελα νὰ τελειώσω τὴν ὀμιλία μου μιλώντας γιὰ δύο θέματα τὰ ὁποῖα, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἐπιστημονικά, εἶναι πολὺ μέσα στὴν καρδιά μου. Τὸ πρῶτο θέμα εἶναι οἱ ἔλληνες τῆς διασπορᾶς, οἱ κοινωνικὲς τους ἀνάγκες ὡς ἄτομα καὶ ὡς ὁμάδες καθὼς καὶ οἱ σχέσεις/δεσμοὶ τους μὲ τὴ μητέρα Ἑλλάδα. Τὸ δεύτερο εἶναι τὸ θέμα τῆς ἐθελοντικῆς προσφορᾶς καὶ ἡ σημασία του γιὰ τὸ ἄτομο.

Τὸ Ἑλληνικὸ Γηροκομεῖο, πὸν κατὰ κάποιον τρόπο καλύπτει καὶ τὰ δύο αὐτὰ θέματα, εἶναι τὸ πιὸ φιλόδοξο ἐπίτευγμα τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τοῦ Τορόντο (ἡ συνολικὴ του ἀξία σήμερον ἀνέρχεται στὰ 25 ἑκατομμύρια δολλάρια περίπου). Σὲ μίαν πρώτην φάσιν ἀνεγείραμε ἓνα κτίριο 150 διαμερισμάτων τὸ ὁποῖον ἐξυπηρετεῖ 200 περίπου ἡλικιωμένα ἄτομα καὶ ἓνα εὐρύχωρον κέντρο μὲ ἐστιατόριον τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται τόσο ἀπὸ τοὺς ἐνοίκους, ὅσο καὶ ἀπὸ διάφορους συλλόγους τῆς παροικίας μας. Κάθε 25ῃ Μαρτίου, τὸ ἑλληνικὸ προξενεῖο γιορτάζει τὴν ἐθνικὴν μας ἐπέτειον στὸ κέντρο μας, μαζὶ μὲ ἑκατοντάδες ξένους προσκεκλημένους. Ἡ δευτέρα φάσις τῶν κατασκευῶν ὁλοκληρώνεται τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1994 καὶ θὰ περιλαμβάνει δύο ὀρόφους γιὰ ἀληθινὸν Γηροκομεῖον χρονίας περιθάλψης 82 ἡλικιωμένων ἀσθενῶν καὶ τρεῖς ὀρόφους ἐπιπλέον μὲ 75 διαμερίσματα. Ἡ κυβέρνησις τοῦ Ὀντάριο μᾶς δάνεισε μὲ χαμηλὸ ἐπιτόκιον 8 ἑκατομμύρια δολλάρια γιὰ τὸ κτίσιμον τῶν 75 διαμερισμάτων, ἐνῶ ἡμεῖς, ὡς παροικία, θὰ πρέπει νὰ πληρώσουμε τὰ 4,3 ἑκατομμύρια δολλάρια πὸν χρειάζονται γιὰ τὸ κτίσιμον τῆς πτέρυγας χρόνιας περιθάλψης. Ἡ κυβέρνησις θὰ χορηγήσῃ ἐπιπλέον τὰ χρήματα γιὰ τὴν λειτουργίαν τῆς πτέρυγας αὐτῆς. Ὁ ἐνθουσιασμός τῶν μελῶν τῆς παροικίας μας ἦταν τόσο ἐντονος ὥστε γιὰ τὴν ὥραν ἔχουμε συγκεντρώσει τὰ τρία ἑκατομμύρια καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ δυσκολευτοῦμε νὰ μαζέψουμε καὶ τὰ ὑπόλοιπα.

Θὰ πρέπει νὰ παραδεχθῶ ὅτι μερικὲς φορὲς χρειάζεται νὰ ἐπινοήσῃ κανεὶς διάφορα τεχνάσματα ὥστε νὰ πείσει τοὺς ἴδιους ἀνθρώπους νὰ ξαναδώσουν χρήματα.

Ὅταν σκέφτομαι τὸν ἐνθουσιασμό τῶν συμπατριωτῶν μου στὴν ὑποστήριξιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ αὐτοῦ ιδρύματος καὶ εἰδικὰ τὴν γενναιοδωρίαν αὐτῶν πὸν δὲν ἔχουν τόσο μεγάλη οἰκονομικὴ ἀνεση, ἀναρωτιέμαι τί εἶναι αὐτὸ πὸν μᾶς κάνει νὰ εἴμαστε τόσο ἐνωμένοι καὶ πρόθυμοι νὰ δώσουμε ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ περίσσειμά μας ἀλλὰ πολλὰς φορὲς καὶ ἀπὸ τὸ ὑστέρημά μας. Νομίζω πάντως ὅτι αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν τῶν μεταναστῶν καὶ εἰδικὰ ἐκείνων τῆς πρώτης γενιᾶς ὅπως εἴμαστε οἱ περισσότεροι στὸ Τορόντο.

Ζοῦμε σὲ μίαν ἀρρωστημένην καὶ πνευματικὰ ἐξαντλημένην κοινωνίαν, ἣ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἓνα αἶσθημα ἐσωτερικοῦ κενοῦ χωρὶς ἀξίας καὶ τῆς ὁποίας οἱ καταναλωτικὲς ἀνάγκες προσδιορίζονται ἐκ τῶν ἄνω. Ἰσχυρὲς πολυεθνικὲς ἐταιρεῖες καὶ ὀργανώσεις καθορίζουν ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ὕψους καὶ κοινωνικοῦ μας περιβάλλοντος ἐνῶ εἶναι πολὺ λίγον αὐτὸ πὸν μπορεῖ νὰ κάνει τὸ ἄτομον γιὰ νὰ τὸ ἀλλάξῃ. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς τεχνολογίας στὴν ζωὴν μας ἔχει μίαν καταπληκτικὴν ἐπιρροὴν στὴν διαμόρφωσιν τῆς σκέψης μας καὶ τῆς συμπεριφορᾶς μας. Μὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν ὑπολογιστῶν σὲ ὅλες τὰς φάσεις τῆς ζωῆς μας ἔχουμε χάσει σχεδὸν τελείως τὴν ἰδιωτικὴν μας ζωὴν. Ζοῦμε σὲ μίαν ὕλιστικὴν ἐποχὴν ὅπου τὰ ἐμπορικὰ κέντρα ἔχουν ἀντικαταστήσει τὰ

πνευματικά και εκπαιδευτικά κέντρα μας. Τὸ ἐμπόριο καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ κέρδους ἔχει διαβρώσει κάθε πλευρὰ τῆς ζωῆς μας, ἀντικαθιστώντας τὶς διανθρώπινες σχέσεις μὲ μία μαζικὴ κουλτούρα στὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μέσο καὶ ὄχι ὁ σκοπός. Τὸ περιβάλλον αὐτὸ ἔχει διαλύσει τοὺς κοινωνικοὺς δεσμοὺς καὶ οἱ πολῖτες ἔχουν ἀπομονωθεῖ ψυχολογικὰ χωρὶς κανένα αἶσθημα ὑποχρέωσης καὶ συνοχῆς μὲ τὸ σύνολο. Οἱ παραδοσιακοὶ τρόποι ζωῆς ἔχουν χαθεῖ καὶ μαζί τους ἔχουν χαθεῖ καὶ οἱ συνδυαστικοὶ κρίκοι μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς φυλῆς. Οἱ ἠλικιωμένοι, οἱ ὁποῖοι στὸ παρελθὸν ἦταν σεβαστὰ πρόσωπα, φορεῖς τῆς παράδοσης καὶ σύμβουλοι τῶν νέων τῆς φυλῆς ἢ τῆς παροικίας, τώρα παραμερίζονται σὰν ἄχρηστοι καὶ δὲν ἔχουν νὰ παίξουν ρόλο στὴ ζωὴ μας. Ἐπὶ πλέον οἱ πνευματικὲς ἀξίες οἱ ὁποῖες ἦταν πολὺ σημαντικὲς γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς παραδοσιακῆς κοινωνίας καὶ οἱ ὁποῖες θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἀνακούφιση καὶ καταφύγιο, ἔχουν ἀποδιωχθεῖ ἀπὸ τὴν καθημερινὴ πραγματικότητα καὶ ἀντικατασταθεῖ ἀπὸ στεῖρο ὕλιστικὸ πνεῦμα.

Ὁ μετανάστης περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο πολίτη νιώθει τὴν ἀπομόνωση αὐτὴ γιὰτὶ στερεῖται τὸ δίκτυο φίλων, συγγενῶν καὶ συμμαθητῶν οἱ ὁποῖοι θὰ τὸν ὑποστήριζαν καὶ στοὺς ὁποίους θὰ μπορούσε νὰ στραφεῖ γιὰ βοήθεια. Περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον ὁ μετανάστης νιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἀνήκει σὲ μία ομάδα μέσα στὴν ὁποία θὰ μπορούσε νὰ κάνει δεσμοὺς καὶ ἔτσι νὰ ξαναβιώσει πάλι τὴν αὐτονομία του καὶ τὴν ἀπελευθέρωσή του ἀπὸ τὶς δυνάμεις τῆς μαζικῆς κουλτούρας στὸ καινούργιο του περιβάλλον. Νομίζω ὅτι αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ κυριότερος λόγος γιὰ τὸ φαινόμενο τῆς δημιουργίας 200 καὶ πλέον συλλόγων στὴν παροικία μας, καὶ ὄχι ἡ ἐπιφανειακὴ ἐξήγηση ὅτι θέλουμε ὅλοι νὰ γίνουμε πρόεδροι. Μὲ τὸ νὰ ἀνήκει σ' ἓνα σύλλογο τῶν συμπατριωτῶν του, ὁ μετανάστης ξαναδημιουργεῖ δεσμοὺς καὶ νιώθει ἀσφάλεια.

Ὁ σύλλογος, ἡ παροικία, ἡ ἐκκλησία, ἀποτελοῦν ἓνα μεγάλο κομμάτι τῆς προσωπικότητάς τους. Μὲ τὸ νὰ φροντίζουμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ἐνδυναμώνουμε τοὺς δεσμοὺς μας, καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ ἀπεγνωσμένη ἀνάγκη τοῦ μετανάστη. Νομίζω ὅτι αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖο ἀνταποκρίθηκε ἡ παροικία τόσο γενναιόδωρα στὴν προσπάθεια νὰ κτισθεῖ τὸ γηροκομεῖο.

Ὅμως οἱ δεσμοὶ μεταξὺ μας δὲν εἶναι ἀρκετοί. Χρειαζόμαστε νὰ νιώθουμε ὅτι διατηροῦμε καὶ ἐπαφὴ μὲ τὶς ρίζες μας καὶ τὴ μεγάλη ομάδα πὸν ἀφήσαμε πίσω μας. Αὐτὸ εἶναι μία ἀνάγκη γιὰ ὁποιαδήποτε ομάδα μεταναστῶν. Γιὰ τοῦτο εἴμαστε ὅλοι ἐγγνώμονες στὴ δεύτερη πατρίδα μας, τὸν Καναδᾶ, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν πολυεθνικὴ πολιτικὴ του μᾶς βοηθεῖ στὶς ἀναζητήσεις μας καὶ τὶς προσπάθειές μας νὰ διατηρήσουμε ζωντανὸς τοὺς παλιούς μας δεσμούς. Αὐτὴ ἡ ἀνάγκη γιὰ διαρκῆ ἐπαφὴ μὲ τὴ μητέρα [πατρίδα] παρότρυνε 25.000 Ἕλληνες τοῦ Καναδᾶ νὰ ἀφηγήσουν θερμοκρασία 25 βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ νὰ διαμαρτυρηθοῦν ἔξω ἀπὸ τὸ Κοινοβούλιο στὴν

᾽Οττάβα για τὴν πιθανὴ ἀναγνώριση τῶν Σκοπίων ἀπὸ τὸν τότε πρωθυπουργὸ τοῦ Καναδᾶ. Νιώθουμε ἐνωμένοι μὲ τὴν πατρίδα μας ὅταν κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε γιὰ νὰ προωθήσουμε τὰ ἐνδιαφέροντά της. Χρειαζόμαστε ὅμως κατεύθυνση. ᾽Ελπίζω ὅτι οἱ διάφορες ἑλληνικὲς κυβερνήσεις, ἀνεξαρτήτως τοῦ κόμματος ποὺ ἀντιπροσωπεύουν, θὰ ἐκμεταλλεθοῦν αὐτὸ τὸ δυναμικὸ, καὶ θὰ παίξουν ἡγετικὸ ρόλο ὥστε νὰ μᾶς βοηθήσουν σ' αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Θὰ πρέπει νὰ προσπαθήσουμε, μένοντας ἐνωμένοι, νὰ ἀποκτήσουμε πολιτικὴ δύναμη στὸν Καναδᾶ, παράδειγμα οἱ Γιάννης Κάννης καὶ Δημήτρης Καραγιάννης ποὺ μετὰ ἀπὸ τίς τελευταῖες ἐκλογὲς εἶναι μέλη τοῦ Καναδικοῦ Κοινοβουλίου. Πάνω ἀπ' ὅλα, οἱ Ἕλληνες τῆς διασπορᾶς θὰ πρέπει νὰ μείνουν ἀπὸ ἑλληνικῆς πλευρᾶς πολιτικὰ ἀκομμᾶτιστοι. ᾽Αλλιῶς κινδυνεύουμε νὰ χάσουμε κά-θε δύναμη. Θὰ ἤθελα νὰ κάνω ἐκκλήση σ' ὅλα τὰ κόμματα νὰ μᾶς βοηθήσουν στὸ ση-μεῖο αὐτό.

Καὶ τώρα θὰ ἤθελα νὰ ἔλθω στὸ τελευταῖο θέμα τῆς ὁμιλίας μου, δηλαδὴ τὸ θέμα τῆς ἐθελοντικῆς ἐργασίας στὴν ὁμάδα, τὴν παροικία ἢ τὸ ἄτομο. Ὅταν μερικὲς φορὲς μὲ ρωτοῦν μὲ ἀπορία τὸ πῶς τὰ καταφέρνω καὶ βρίσκω 15-20 ὄρες τὴν ἐβδομάδα νὰ ἐργασθῶ γιὰ τὸ γηροκομεῖο, δὲν μποροῦν νὰ πιστέψουν ὅταν τοὺς ἀπαντῶ ὅτι εἶμαι εὐγνώμων ποὺ ἡ ζωὴ μοῦ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀσχοληθῶ μὲ αὐτό. Πιστεύω ὅτι ὑπάρχει μία δυναμικὴ σχέση μεταξὺ τῆς προσωπικῆς ἀνάπτυξης ἐνὸς ἀτόμου καὶ τῆς ἐθελοντικῆς ὑπηρεσίας ποὺ προσφέρει. Τὸ νὰ ὑπηρετοῦμε, εἴτε ἀτομικὰ εἴτε συλλογικὰ, χωρὶς ἐλπίδα προσωπικοῦ κέρδους, εἶναι πηγὴ μεγάλης χαρᾶς, εἰδικὰ ὅταν αὐτὸ ποὺ προσφέρουμε τὸ προσφέρουμε μὲ ἀγάπη. Ὑπὸ τίς συνθήκες αὐτές, τὸ νὰ δίνεις ἐξιπώνεται μὲ τὸ νὰ παίρνεις. Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι ἓνα μόνο ἄτομο ἀρ-κεῖ νὰ βρεθεῖ νὰ ἐργασθεῖ μὲ ἐνθουσιασμὸ ἐθελοντικὰ καὶ ἴθι παρουσιασθῶν, καὶ θὰ ξεφουτρώσουν ἐκεῖ ποὺ δὲν περιμένεις καὶ ἓνα σωρὸ ἄλλα ἄτομα, ἔτοιμα νὰ συμμε-ρισθοῦν τὸ ἔργο καὶ τὴν εὐχαρίστηση. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι εἶναι σὰ μιὰ φωτιὰ ποὺ μεταδίδεται. Πιστεύω ὅτι ἡ ἀνάγκη γιὰ ἐξυπηρέτηση βρίσκεται μέσα μας ἀλλὰ συχνὰ εἶναι κρυμμένη, καταχωνιασμένη, κάτω ἀπὸ τίς ἐγωκεντρικὲς στάσεις μας καὶ ἀγωνίες γιὰ τὸ προσωπικὸ μας μέλλον. Ὁ Χριστὸς ἔδωσε ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν ἐθελοντικὴ προσφορὰ τονίζοντας ὅτι ἡ ὑπηρεσία μας στοὺς ἄλλους, φτωχοὺς, ἀσθε-νεῖς ἢ φυλακισμένους θὰ εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸ κριτήριον γιὰ τὴν εἴσοδό μας στὴν Βασιλεία Του. Προχώρησε δὲ ἀκόμα περαιτέρω λέγοντας ὅτι ὁ μόνος δρόμος γιὰ νὰ Τὸν βροῦμε εἶναι μέσω τῶν ἀδελφῶν μας ποὺ ἔχουν ἀνάγκη τῶν ὑπηρεσιῶν μας.

Πρόσφατα σὲ ἓνα ἀπόκομμα ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας ὑπὸ τὸν τίτλο «Ἡ νέα σταυροφορία», ὁ ἀρθρογράφος, ὑπὸ τὸ ὄνομα «ὁ παρατηρητῆς» σχολίαζε μὲ ἔμφαση τὴν ἐσωτερικὴ ἀνάγκη ποὺ ἔχουμε ὅλοι γιὰ ἐθελοντικὴ προσφορὰ ὑπηρεσίας ἀλλὰ παρα-πονοῖαν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἡ κατάλληλη κοινωνικὴ ὑποδομὴ οὔτε καὶ οἱ ταγοὶ — οἱ

έμπνευσμένοι πὸν θὰ προωθήσουν στὸν κόσμον τὸ μήνυμα τῆς ἐθελοντικῆς προσφορᾶς καὶ θὰ δημιουργήσουν τοὺς πυρῆνες προσφορᾶς. Διαφωνῶ μαζί του γιατί πιστεύω ὅτι ἡ ζωὴ μᾶς δίνει ἀναρίθμητες εὐκαιρίες γιὰ ἐθελοντικὴ προσφορὰ, ἀρκεῖ νὰ ἀνοίξουμε τὰ μάτια μας. Ἡ οἰκονομικὴ συμβολὴ εἶναι βέβαια σημαντικὴ καὶ σπουδαία, ἀλλὰ δὲν πιστεύω ὅτι μπορεῖ ποτὲ αὐτὴ νὰ ξεπεράσει τὴν προσωπικὴ μας συμβολὴ βγαλμένη ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὸν χρόνο μας.

Κυρίες καὶ κύριοι,

Ἡ ἐθελοντικὴ προσφορὰ ὑπηρεσιῶν εἶναι ἡ ἀπάντηση στὴν, γενετικὰ —πιστεύω— καθοριζόμενη ἐσωτερικὴ ἀνάγκη νὰ δημιουργοῦμε δεσμούς μὲ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ νιώθουμε μέλος μιᾶς ομάδος. Θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ ἐθελοντικὴ προσφορὰ ὄχι μόνο μᾶς κάνει νὰ νιώθουμε προσωπικὴ ὀλοκλήρωση ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ μοναδικὸ ὄπλο στὴν προσπάθειά μας νὰ ξαναδημιουργήσουμε ἓνα ὑγιὲς κοινωνικὸ περιβάλλον. Μοῦ πῆρε πολλὰ χρόνια νὰ καταλάβω πόσο σημαντικὴ ἦταν ἡ ἀπλὴ συμβουλὴ τῆς μητέρας μου —«παιδί μου βοήθησε ὅσο μπορεῖς»— ὥστε νὰ βρῶ νόημα στὴ ζωὴ μου. Μὲ τὴ σειρὰ μου πιστεύω ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ καλύτερη συμβουλὴ πὸν θὰ μπορούσα νὰ δώσω κι ἐγὼ στὰ παιδιά μου.

Θὰ ἤθελα καὶ πάλι νὰ εὐχαριστήσω τὴν Ἀκαδημία γιὰ τὴν τιμὴ πὸν μοῦ ἔκανε ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐσᾶς πὸν τιμήσατε μὲ τὴν παρουσία σας τὴν ὀμιλία μου.

Εὐχαριστῶ πολὺ.